

Jaká adaptační opatření Češi upřednostňují?

Výzkumná zpráva z dotazníkového šetření
postojů a preferencí vůči adaptačním
opatřením

AUTOŘI

Mgr. Milan Ščasný, Ph.D., Centrum pro otázky životního prostředí

Mgr. Iva Zvěřinová, Centrum pro otázky životního prostředí

JUDr. Vojtěch Máca, Ph.D., Centrum pro otázky životního prostředí

Mgr. Zuzana Martínková, Centrum pro otázky životního prostředí

Mgr. Miroslav Havránek, Centrum pro otázky životního prostředí

S přispěním:

Mgr. Martin Kryl, programování dotazníku

Mgr. Veronika Hásová, příprava šetření, deskripce dat

Mgr. Eva Kyselá, příprava šetření, čištění a deskripce dat

Bc. Jiří Vaněk, příprava šetření

Dokument je k dispozici na webových stránkách Centra pro otázky životního prostředí: www.czp.cuni.cz

Název dokumentu	Jaká adaptační opatření Češi upřednostňují? Výzkumná zpráva z dotazníkového šetření postojů a preferencí vůči adaptačním opatřením
Typ dokumentu	Výzkumná zpráva
Datum	červen 2016

PROHLÁŠENÍ

Výzkum, jehož výsledky jsou zveřejněny v této zprávě, byl financován v rámci řešení projektu „Podpora výměny informací o dopadech změny klimatu a adaptačních opatření na národní a regionální úrovni“ (EHP-CZ02-OV-1-011-2014) financovaného z EHP fondů 2009-2014 – programu CZ02 – Životní prostředí.

Shrnutí zprávy

Cíle výzkumu:

- zjistit postoje a preference vůči adaptačním opatřením obyvatel ČR

Jak jsme zjišťovali?

- 1) **Dotazníkové šetření** obyvatel ČR
 - reprezentativních pro 8 regionů České republiky podle kvótních znaků (velikost místa bydliště, věk, pohlaví a vzdělání respondenta), jaro 2016, internetový dotazník, výběr z Českého národního panelu
 - 1. vlna šetření: **3665 dotázaných**
 - 2. vlna šetření: **3222 dotázaných**
- 2) **Osobní rozhovory**
 - kvalitativní předvýzkum, podzim 2015
 - 14 polostrukturovaných rozhovorů
 - závěry nelze zobecnit na populaci, ale umožňuje výzkumníkům lépe porozumět, jak lidé dávají jednotlivé aspekty do souvislostí (citace respondentů v bublinách)

Závěry I. - postoje veřejnosti

- 1) **Jaké živelné pohromy Češi očekávají?**
 - více než polovina dotázaných očekává, že jejich domácnost bude v příštích 10 letech častěji vystavena dopadům sucha (56 %) a vln horka (52 %), aniž bychom před otázkami zmínili klimatické změny
- 2) **Jaké důsledky změny klimatu Češi očekávají?**
 - 63 % dotázaných se domnívá, že v důsledku změny klimatu budou častější období sucha v regionech
 - polovina očekává úbytek biodiverzity.
 - více než třetina předpokládá celkové zhoršení životní úrovně obyvatel.
 - 30 % se domnívá, že budou častější povodně.

“Bude méně vody. Díky tomu nebude taková úroda, jaká má být. Budou vymírat různé živočichové...”

Závěry I. - postoje veřejnosti

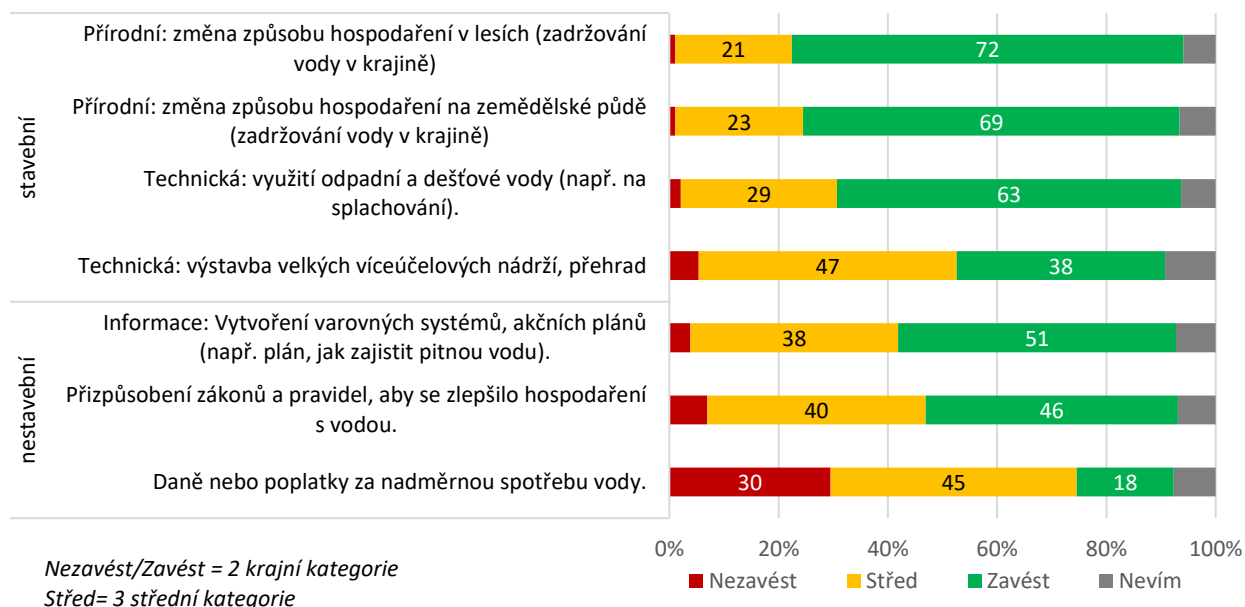
3) Jaká veřejná a individuální adaptační opatření upřednostňují?

- 38 % o opatřeních na přizpůsobení se změně klimatu nikdy neslyšelo a 25 % nevědělo, jak odpovědět, když bylo na jejich znalost dotázáno.
- Naopak opatření na zmírnění škod ze sucha a z povodní si vybavují.
- Na národní úrovni respondenti nejčastěji podporovali **změnu způsobu hospodaření v lesích (72 %) a zemědělské půdě (69 %)**, a to jak v případě sucha, tak z povodní.
- 63% podporovalo využívání odpadní a dešťové vody.
- Nejkritičtěji se respondenti vyjadřovali k zavedení daní či poplatků (jak v případě sucha, tak povodní)

"Měly by být vybagrována koryta. Měla by být udržována zeleň, aby byla místa, kam může voda odtéct. Aby tu byly mokřady. Aby se nestavěly v záplavových oblastech domy."

"Kdyby se udržovaly zátopové oblasti, nechávaly by se řeky v místech, kde je potřeba, vylít. Nedělaly by se betonová koryta, kterými řeka proteče a povodeň je jen o pár kilometrů dál."

Která z následujících opatření zmírňující dopady sucha by podle Vás měla, nebo neměla být zavedena v ČR? (%; N=1196)

Závěry II. - preference pro plány na přizpůsobení se změně klimatu

Oproti sociálně psychologickému přístupu (postoje), ekonomický přístup (preference) umožňuje odhadnout ochotu platit domácností za zavedení různých opatření.

1) Měl by národní plán zahrnovat výstavbu nových přehradních nádrží a byli by Češi ochotni nést náklady zavedení takového plánu?

- Výstavbu nových přehrad by lidé byli ochotni podpořit v různé míře v závislosti na počtu přehrad a na jaký účel by byly využívány.
- Ochota platit klesá s rostoucím počtem přehrad v navrženém plánu, a pokud přehrady nebudou zároveň využity pro výrobu elektřiny.
- Za v současnosti zvažovaný plán výstavby 65 nových přehrad by české domácnosti byly ochotny zaplatit průměrně 568 Kč za měsíc, tedy celkem za všechny domácnosti přibližně 27 mld. Kč za rok.

2) Jaké zaměření Národního akčního plánu na přizpůsobení se změně klimatu by Češi upřednostnili a byli by ochotni nést náklady zavedení takového plánu?

- V průměru jsou respondenti ochotni zaplatit za konkrétní adaptační opatření 1000 Kč (sucho) nebo 923 Kč (povodně) měsíčně za domácnost. Ochota platit se snižuje s každým procentem, o které jsou přírodě blízká opatření nahrazována technickými opatřeními.
- Například v případě podílu 50% technických a 50% přírodě blízkých opatření ochota platit za adaptační plány klesne na 660 Kč pro opatření na snižování dopadů sucha a na 640 Kč u protipovodňových opatření měsíčně za domácnost. Celková ochota platit za všechny domácnosti ČR je při tomto podílu kolem 33 mld. Kč za rok.
- Z ne-stavebních opatření upřednostňují pojištění škod ze sucha, zbylá dodatečná opatření nemají na stanovenou ochotu platit za adaptační plány vliv.
- Opatření na snížení škod z povodní, která mají vysoký potenciál snížení emisí skleníkových plynů (mitigace), jsou mírně preferována.

Proč větší podíl přírodních než technických opatření v novém plánu?

Výsledky kvalitativního předvýzkumu:

- nejsou tak nákladná jako ta technická
- lidé je mohou realizovat sami
- mají pocit, že technických opatření je už uděláno dost

„...je hodně nádrží, který zadržují vodu, tak možná těch technických je tam dost, tak by to chtělo možná víc těch přírodních, aby se to z těch polí neodblavovalo“

Návrh na podporu přijatelnosti Národního akčního plánu adaptace veřejnosti

- Z hlediska veřejnosti je **nejpřijatelnější Národní akční plán adaptace na změnu klimatu**, jehož cílem bude dosáhnout **vysokého podílu přírodě blízkých opatření** a bude podporovat pojištění škod ke zmírnění finančních dopadů sucha.
- Potenciál adaptačních opatření pro mitigaci je pro většinu nejdůležitější u protipovodňových opatření